

ŞANGHAY İŞ BİRLİĞİ ÖRGÜTÜ TIANJİN ZİRVESİ

Seyda Nur OSMANLI

Misafir Araştırmacı

31 Ağustos-1 Eylül 2025 tarihlerinde Çinin Tianjin kentinde Şanghay İş Birliği Örgütü (ŞİÖ) 25. Devlet Başkanları Konseyi düzenlenmiştir. ŞİÖ 1996 yılında beş üye ile sınır güvenliği ve ekonomik amaçlı kuruluşundan bugüne; üye sayısı, üyelik çeşidi ve iş birliği alanlarının genişlemesi neticesinde önemli aşamalar kaydetmiştir. Tianjin Zirvesi ise çok sayıda devlet başkanı ve uluslararası kurum temsilcisinin katılımı ile en geniş katılımlı ŞİÖ zirvesi olarak kayıtlara geçmiştir. Türkiye, zirveye Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın katılımı ile devlet başkanlığı nezdinde katılım göstermiştir, bu vesileyle Çin, Rusya, Azerbaycan, Ermenistan, Pakistan, İran liderleri ve Çin Komünist Partisi Genel Sekreteri ile ikili görüşmelerde bulunmuştur.[1] Altı yılın ardından Çini ziyaret eden Cumhurbaşkanı Erdoğan, Çin lideri Xi ile görüşmesinde, Türkiye ve Çin arasında ticaretin dengeli kılınmasını, Orta Koridor ile Kuşak ve Yol Girişimi'nin uyumlulaştırılmasını ve Tek Çin politikasına desteği gündeme getirirken Çin lideri Xi ise, ilişkilerin ilerletilmesi gerektiğini belirtmiştir.[2] Esasen son dönemde Türkiye ve Çin arasında diplomatik görüşmelerin arttığı gözlemlenmektedir. Bu durumu, Türkiye'nin stratejik denge politika anlayışı ile yorumlamak mümkündür.

ŞİÖ Tianjin Zirvesinde, Rusya Devlet Başkanı Putin, Hindistan Başbakanı Modi ve Kuzey Kore Başkanı Kim ve İran Cumhurbaşkanı Pezeşkiyan'ın katılımı ve zirvede gerçekleşen görüşmeler, ŞİÖ'nün Batı-dışı konumlanması açısından dikkat çekici olmuştur. Son dönemde ticari ilişkileri ve vergi tarifeleri nedeniyle ABD yönetimi ile sorunlar yaşayan Hindistan lideri 2020'de Çin ile yaşanan savaş sonrası ilk kez Çini ziyaret etmiştir. Zirve sonunda kabul edilen Tianjin Bildirgesinde Nisan ayında yaşanan Hindistan'ın Pahalgam bölgesindeki saldırılar kınanmıştır. Benzer şekilde Pakistandaki terör saldırıları da bildirmede kınanmıştır. Bu durum, ŞİÖ'nün terör karşısında tüm taraflara eşit mesafede durduğu şeklinde yorumlanmıştır.[3] İrana karşı yapılan saldırılar ise, ABD ve İsrail'in isimleri anılarak kınanmıştır.[4] Bu durum, başta son BRICS zirvesi olmak üzere tarafların isminin anılması açısından önemli bir farklılık taşımaktadır. Kuzey Kore Başkanı Kim'in katılımı ile, Kuzey Kore ilk kez geniş çaplı bir uluslararası organizasyona katılmıştır. Söz konusu gelişmeler, ŞİÖ'nün Batı-dışı duruşunu vurgulamıştır.

Rusya Devlet Başkanı Putin'in Çin Devlet Başkanı Xi ile görüşmesinde, Sibirya'nın Gücü-2 boru hattı projesi için memorandum ve çeşitli konularda toplam yirmi iki anlaşma imzalanmıştır.[5] Sibirya'nın Gücü-2 projesi ile Rusya, Moğolistan ve Çin arasındaki bağlantı güçlenirken Orta Asya'daki boru hattı güzergahı çeşitlenmektedir.

Tianjin Zirvesinde, Batı-dışı dünyanın daha fazla temsili ve küresel yönetişimin iyileştirilmesi gibi konular gündeme gelmiştir. Zirvede, ŞİÖ Kalkınma Bankasının kurulmasına karar verilmiştir. Bu durum alternatif finans kurumlarının çeşitlendirilmesi anlamı taşımaktadır. Bahsi geçen gelişmeler Çin, Rusya, İran ve Hindistan gibi ülkelerin de üye olduğu BRICS zirvesinde de gündeme gelmiştir. Ancak ŞİÖ zirvesinde Çin etkisinin daha fazla gözlemlendiği belirtilmektedir.[6] Zirve sonunda yayımlanan Tianjin Bildirgesinde, Orta Asyanın ŞİÖ'nün çekirdeğini oluşturduğu, ŞİÖdeki iş birliğinin Avrasyada bölünmez bir güvenlik mimarisi oluşturacağı ifade edilmiştir. Afganistan ve Filistin sorunu ele alınmış ve Gazzeye insani yardımın ulaştırılması gerekliliği belirtilmiştir. Ayrıca Laosun ŞİÖ diyalog ortağı olması kabul edilmiştir.[7] Öte yandan son dönemde ŞİÖ'nün üye sayısının ve iş birliği alanlarının genişlemesinin, örgütün ortaya çıkış amacı olan bölgesel güvenlik ve üç kötülüğün önlenmesi gibi hedeflerinin etkisini azalttığı ileri sürülmektedir. [8] 2026 yılında ŞİÖ Devlet Başkanları Konseyinin Kırgız Cumhuriyetinde düzenlenmesi kararlaştırılmıştır.

Tianjin Zirvesinin sona ermesinin ardından, 2 Eylül günü ise başkent Pekindeki Tiananmen meydanında, Çin Halkının Japon Saldırganlığına Karşı Direniş Savaşının (1931-45) ve Dünya Anti-Faşist Savaşının" 80. yıl dönümünü anmak için Zafer Günü askeri geçit töreni düzenlenmiştir. Pek çok sayıda devlet liderinin katıldığı askeri geçit törenine Türkiye, Dışişleri Bakanı düzeyinde katılmıştır. Çin geçit töreni sayesinde, İkinci Dünya Savaşı sonrası zafer anlatısını güçlendirme fırsatı bulmuştur. Aynı zamanda Çin, yeni teknoloji ve stratejilerle güçlendirdiği savunma kabiliyetini sergilemiştir. Çin geçit sırasında, hem savunma hem de saldırı özelliğine sahip modern silahlarını, gemi savar füzelerini ve elektronik harp araçlarını dahil olmak üzere konvansiyonel ve nükleer askeri teçhizatlarını sergilemiştir.[9] Tören sırasında öne çıkan bir başka durum ise, başta Çin olmak üzere birçok Asya ülkesinin kimi zaman vurguladığı ahenk ve uyum özelliklerinin törende öne çıkarıldığıdır.

Sonuç olarak ŞİÖ Tianjin Zirvesi, Türkiye-Çin ilişkilerinin zirve diplomasisi ile ilişkilerin gelişmesi için fırsat sunarken Türkiyenin çok yönlü dış politikasını güçlendirme imkanı vermiştir. Öte yandan Laosun diyalog ortağı olması ile etki ve iş birliği alanını genişleten ŞİÖ, Orta Asyanın örgüt için hala öncelikli olduğunu belirtmiştir. ABDnin korumacı politikalara yöneldiği ve küresel liderlik rolünü gözden geçirdiği bir dönem, Çin için önemli bir etki alanı meydana getirirken ŞİÖ sonuç bildirgesindeki kararlar ve lider söylemleri ŞİÖde Çin etkisinin güçlendiğini ortaya koymaktadır. Öte yandan ABDnin korumacı politikaları ve İran, Rusya, Kuzey Kore karşıtı politikaları ŞİÖnü söz konusu ülkeler için alternatif bir oluşum olarak öne çıkarıyor. Tianjin Zirvesinin hemen ardından Çin tarafından düzenlenen Zafer Günü Geçit Töreni ise, Çinin yeni teknoloji ve yeni askeri stratejilerle Çin Halk Kurtuluş Ordusunun güçlendirildiğini, bir yandan bir gövde gösterisi ve meydan okuma yansıtılırken diğer taraftan ahenk içinde bir Çin izleniminin verilmek istendiğini göstermektedir.

**Görsel: Anadolu Ajansı*

[1] Mümin Altaş, Muhammed Nuri Erdoğan, Özcan Yıldırım, Cumhurbaşkanı Erdoğan, Çin'de İkili Görüşmelerini Sürdürdü, *Anadolu Ajansı*, 1 Eylül 2025, <https://www.aa.com.tr/tr/gundem/cumhurbaskani-erdogan-cinde-ikili-gorushmelerini-surdurdu/3674634>

[2] Mümin Altaş, Merve Yıldızalp Yormaz, Emre Aytekin, Cumhurbaşkanı Erdoğan'dan Çin'de Diplomasi Trafiği, *Anadolu Ajansı*, 31 Ağustos 2025, <https://www.aa.com.tr/tr/gundem/cumhurbaskani-erdogandan-cinde-diplomasi-trafigi/3674119>

[3] Fred Gao, SCO Tianjin Declaration, *Inside China*, 2 Eylül 2025, <https://www.fredgao.com/p/sco-tianjin-declaration>

[4] Tianjin Declaration of the Shanghai Cooperation Organization, *Diplo*, <https://www.diplomacy.edu/resource/tianjin-declaration-of-the-shanghai-cooperation-organization/#Memberstates61>

[5] Alperen Aktas,Russia, China Sign 22 Cooperation Agreements Including Energy, Science, Healthcare, *Anadolu Agency*, 2 Eylül 2025, <https://www.aa.com.tr/en/asia-pacific/russia-china-sign-22-cooperation-agreements-including-energy-science-healthcare/3676174>

[6] Ziya Öniş , Perspectives from Tianjin: The Shanghai Cooperation Organization Summit in Trumps Shadow, *Global Panorama*, 8 Eylül 2025 <https://www.globalpanorama.org/en/2025/09/perspectives-from-tianjin-the-shanghai-cooperation-organization-summit-in-trumps-shadow-ziya-onis/>

[7] Emre Aytekin, Şanghay İşbirliği Örgütü Zirvesi'nde "Tiencin Deklarasyonu" Kabul Edildi, *Anadolu Ajansı*, 2 Eylül 2025, <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/sanghay-isbirligi-orgutu-zirvesinde-tiencin-deklarasyonu-kabul-edildi-/3675781>

[8] Lakhvinder Singh,SCO Summit 2025 in Tianjin: A Positive Reset for Global Governance, *China Daily Asia*, 14 Eylül 2025, <https://www.chinadailyasia.com/hk/article/619863>

[9] Murat Aslan, Çin'in Zafer Günü Kutlamaları: Yeni Bir Kutup mu Doğuyor?, *Anadolu Ajansı*, 16 Eylül 2025, <https://www.aa.com.tr/tr/analiz/cinin-zafer-gunu-kutlamalari-yeni-bir-kutup-mu-doguyor/3689065>

Yazar Hakkında :

Seyda Nur OSMANLI, 2015 yılında Gazi Üniversitesi Uluslararası İlişkiler bölümünden mezun olmuştur.

2021 yılında, Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler bölümünde "Kuşak ve Yol Girişimi: Cibuti ve Pakistan Örnekleri" başlıklı teziyle Yüksek Lisans derecesini almıştır. Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Uluslararası İlişkiler bölümünde Doktora Adayıdır. Çin dış politikası, Çin-ABD ilişkileri, Türkiye-Çin ilişkileri hakkında çalışmalarını sürdürmektedir.

Atıfta bulunmak için: OSMANLI, Seyda Nur. 2026. "ŞANGHAY İŞ BİRLİĞİ ÖRGÜTÜ TIANJİN ZİRVESİ." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Yorum No.2025 / 83. Eylül 19. Erişim Temmuz 09, 2026. <https://www.avim.org.tr/tr/Yorum/SANGHAY-IS-BIRLIGI-ORGUTU-TIANJIN-ZIRVESI>

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE

Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax:** +90 (312) 438 50 26

 @avimorgtr

 <https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi>

E-Posta: info@avim.org.tr

<http://avim.org.tr>

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır